

ปรสิต :

A. cantonensis

พยาธิหอยโข่ง (*Angiostrongylus cantonensis*)

พยาธิหอยโข่ง

พยาธิหอยโข่งหรือพยาธิปอดหนูเป็นพยาธิตัวกลมที่อาศัยอยู่ในหลอดเลือดแดงของปอดหนู ลักษณะของพยาธิหอยโข่ง พยาธิตัวเมียมีขนาดใหญ่ ลำตัวมีลักษณะลายแดงสลับขาวคล้ายเครื่องหมายร้านตัดผม เกิดภายในมดลูกซึ่งมีไข่บรรจุอยู่มองดูเป็นสีขาวขุ่นพันเป็นเกลียวรอบลำไส้ที่มีเลือดอยู่ พยาธิตัวผู้มีขนาดเล็ก พยาธิตัวแก่อาศัยอยู่ในเส้นเลือดแดงใหญ่ในปอดหนู เมื่อผสมพันธุ์กันตัวเมียออกไข่ ไข่จะถูกพาไปตามกระแสโลหิตเข้าไปติดอยู่ตามเส้นเลือดฝอยของปอดหนู ไข่จะเจริญเติบโตและฟักออกเป็นตัวอ่อนระยะที่ 1 อยู่ภายในปอด หลังจากนั้นตัวอ่อนจะไชทะลุผ่านถุงลมปอด ผ่านหลอดลมไปยังคอหอย และถูกกลืนผ่านหลอดอาหารไปยังกระเพาะอาหาร และลำไส้ ปนออกมาพร้อมกับอุจจาระของหนู

ตัวอ่อนระยะที่ 1 จะถูกกินหรือไชเข้าสู่หอยที่หากินบนบกเช่น หอยโข่ง หอยทากยักษ์แอฟริกา พยาธิตัวอ่อนจะเจริญเป็นตัวอ่อนระยะที่ 2 และ ตัวอ่อนระยะติดต่อกันที่ 3 นอกจากพวกหอยแล้วยังมีกุ้ง กบ ตะกวด ฯลฯ ซึ่งเป็นโฮสต์สะสมเชื้อที่มีพยาธิตัวอ่อนระยะติดต่อกันที่ 3 อยู่ เมื่อหนูกินเข้าไปพยาธิจะไชผนังลำไส้หนูเข้าสู่กระแสโลหิตผ่านตับหัวใจ ปอด สมอง และ ไช้สันหลังเจริญและลอกคราบเป็นตัวอ่อนระยะที่ 4 และ 5 ที่สมองหลังจากนั้นเดินทางเข้าสู่ที่เส้นเลือดแดงใหญ่ในปอดเติบโตเป็นตัวเต็มวัย

แหล่งที่พบ พยาธิหอยโข่ง

พยาธิหอยโข่ง พบมากในแถบเอเชีย โดยเฉพาะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หมู่เกาะแปซิฟิก มาดากัสการ์ อียิปต์ ออสเตรเลีย

สหรัฐอเมริกา เปอร์โตริโก คิวบา สำหรับประเทศไทยพบมากทางภาคอีสาน ภาคกลาง โดยพบปนเปื้อนอยู่ในหอยโข่ง (*Pila* spp.) หอยทากยักษ์แอฟริกา (*Achatina fulica*) หอยเชอรี่ (*Pomacea cana*) โดยเฉพาะหอยโข่งถือว่าเป็นพาหะที่สำคัญที่ทำให้คนไทยติดโรคพยาธิหอยโข่ง

การเข้าสู่ร่างกาย

คนได้รับพยาธิเข้าสู่ร่างกายโดยการบริโภคหอยที่มีตัวอ่อนระยะติดต่อกันที่ 3 โดยไม่ปรุงให้สุกเสียก่อน เช่น เอาหอยโข่ง กุ้ง หรือ กบ มาทำยาหรือปลาตัวอ่อนระยะติดต่อกันที่ 3 จะเดินทางไปที่สมองเช่นเดียวกับหนู แต่พยาธิไม่สามารถเจริญเติบโตต่อไปได้ตามปกติ เนื่องจากคนไม่ได้เป็นโฮสต์เฉพาะของพยาธิชนิดนี้ พยาธิมักจะหยุดการเจริญเติบโตที่ตัวอ่อนระยะที่ 4 หรือ 5 ที่สมองทำให้เกิดเยื่อหุ้มสมองอักเสบได้เป็นคน

อันตรายของ พยาธิหอยโข่ง

การติดเชื้อจากพยาธิชนิดนี้ก่อให้เกิดโรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบที่มีภาวะอีโอซิโนฟิลสูง (eosinophilic meningitis) อาการของโรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบ จะมีการอักเสบของสมองและเยื่อหุ้มสมอง ทำให้เกิดอาการปวดศีรษะอย่างรุนแรง บริเวณหน้าผากและขมับทั้งสองข้าง มีอาการคอและหลังแข็ง ร่วมกับอาการมีไข้ที่เป็นๆ หายๆ คลื่นไส้ อาเจียน มีอาการอัมพาตของแขนขา ความรุนแรงของโรคนั้นขึ้นอยู่กับพยาธิสภาพที่เกิดและจำนวนพยาธิที่ผู้ป่วยได้รับเข้าไป ในรายที่ผู้ป่วยมีอาการไม่มากผู้ป่วยจะค่อยๆ ดีขึ้นและหายในที่สุด ในระยะที่รุนแรงผู้ป่วยอาจเสียชีวิตได้นอกจากระบบประสาทแล้ว อาจเกิดที่อวัยวะอื่นได้อีก เช่น มีรายงานพบว่าพยาธิเดินทางเข้าตาทำให้ผู้ป่วยมีอาการตาพร่า มองเห็นไม่ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

1. ดวงรัตน์ รียอง คณะแพทยศาสตร์
ภาควิชาปรสิตวิทยา มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่. โรคพยาธิหอยโข่ง.
[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :
<http://www.med.cmu.ac.th/dept/parasite/public/Angiostrongyliasis.htm>.
สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2558.
2. อุมภาพร ทาไชสง. 2555. ปรสิตก่อโรคที่
ติดต่อผ่านทางอาหารและน้ำที่สำคัญใน
ประเทศไทย. วารสารวิทยาศาสตร์
บูรพา. 17(2) : 212-220.

โรคนี้สามารถหายได้เองภายใน 4-6 สัปดาห์ โดย
การรักษาส่วนใหญ่จะเป็นการรักษาตามอาการ
และความรุนแรงของโรค เช่น ให้อาบน้ำอุ่นเพื่อ
ลดอาการของผู้ป่วย ในกรณีที่ผู้ป่วยมีอาการปวด
ศีรษะรุนแรง การเจาะน้ำไขสันหลังเป็นระยะๆ
เพื่อลดความดันของน้ำไขสันหลังจะช่วยลดอาการ
ปวดศีรษะรุนแรงได้ ในผู้ป่วยที่มีพยาธิในลูกตา
ควรทำการผ่าตัดเพื่อเอาพยาธิออกทันที

โรคพยาธิหอยโข่งพบได้ทุกภาคของ
ประเทศ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือใน
กลุ่มประชาชนที่นิยมบริโภคหอยที่ปรุงดิบๆ หรือ
สุกๆ ดิบๆ ที่เรียกว่า ก้อยหอย ซึ่งนิยมบริโภค
เป็นกับแกล้มในการดื่มสุราในเทศกาลต่างๆ เมื่อ
มีการศึกษาพบว่าเหล่าและเครื่องปรุงก้อยหอยทำ
ให้ตัวอ่อนระยะติดต่อในหอยตาย (Eansobhana
et al., 2009) ดังนั้นการบริโภคก้อยหอยหลังการ
ปรุงเสร็จแล้วระยะเวลาหนึ่งจะช่วยลดการติด
พยาธิหอยโข่งได้ ในแต่ละปีมีคนที่ ต้องสงสัยว่า
เป็นโรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบที่มีภาวะอีโอซิโนฟิล
สูงหลายร้อยคน โดยในปี พ.ศ. 2552 2553 และ
2554 พบว่ามีคนเป็นโรคนี้ เท่ากับ 0.43 0.35
และ 0.19 ราย ตามลำดับต่อประชากรจำนวน
100,000 ราย (สำนักระบาดวิทยา, 2554)

วิธีป้องกัน

- เลือกบริโภคอาหารจากหอยน้ำจืดที่ปรุง
หรือทำให้สุกก่อนทุกครั้ง โดยเฉพาะ
หอยโข่ง หอยเชอรี่
- พืชผักที่จะรับประทานสดๆ ควรล้างให้
สะอาด ล้างผักสดให้สะอาด ก่อน
รับประทานเนื่องจากอาจมีการปนเปื้อน
ของตัวอ่อนระยะติดต่อที่ 3
- ทำลายหนูนานที่เป็นโฮสต์ที่สำคัญต่อ
วงจรชีวิตของพยาธิหอยโข่งที่มีอยู่ตาม
ธรรมชาติ